

Zachár László

A hazai felnőttképzési rendszer fő jellemzői

HEFOP 3.5.1.

*„Korszerű felnőttképzési módszerek
kidolgozása és alkalmazása”*

Tanár-továbbképzési alprogram
„Szemináriumok”

Budapest
2007.december 12-14.

Magyarország célba ér

NEMZETI
FEJLESZTÉSI
TERV

Vizsgálati szempontok

- ❑ Alapelvek és alapvető célok
- ❑ Változások - Fejlődési trendek
- ❑ Fejlesztési irányok és programok

Vizsgálandó területek

- Társadalmi-gazdasági elvárások
- Az LLL társadalmi funkciói és jellemzői
- Az LLL tartalma – kulcskompetenciák
- A felnőttképzés funkciói , területei, tanulási típusok
- A hazai jogi szabályozás
- intézményrendszer
- szakképesítési rendszer (OKJ)
- Szak- és felnőttképzési program-rendszerek
- Korszerű szak- és felnőttképzési módszerek
- Személyi és tárgyi feltételek
- Finanszírozási rendszer

Európai Szociális Karta **(1999.évi C. törvény)**

Társadalmi célok

- **pályaválasztáshoz
szükséges tájékozódás joga**
- **megfelelő szakképzéshez való jog**
- **megélhetés biztosítása
szabadon választott foglalkozás révén**

A piacgazdaságon alapuló társadalom (európai) követelményei az oktatási-képzési rendszerrel szemben

- **Az alkalmazkodóképesség fejlesztése**
- **A foglalkoztathatóság
szakképzési rendszer-feltételeinek biztosítása**
- **Az egyén önmegvalósításának támogatása**
- **Az aktív állampolgárrá válás segítése**

Az alkalmazkodóképesség fejlesztése

- **Iskolai végzettség növelése**
(**meghatározza a megszerzhető szakképzettség szintjét**)
- **Tanulási képesség fejlesztése**
(**magasabb iskolai végzettséggel nő**)
- **Piacképes munkavállalói tulajdonságok megszerzése**
(**„egyenértékű a szakképzettséggel”**)

A foglalkoztatás szakképzési feltételei

- **Átjárható szakképesítési rendszer
(„szakmastruktúra”)**
- **Rugalmas alap-, át-, és továbbképzési rendszer**
- **Képzést ösztönző „fizikai” és „anyagi” hozzáférés**
- **Munkaerőpiaci szükségletnek megfelelő
szakképzettség megszerzésének biztosítása**

Cél: a gazdasági és a képzési szükséglet összhangja!

Az egyén önmegvalósítása segítésének „képzési” feltételei

- **Megfelelő pálya- és önismeret kialakítása**
- **Kiterjedt tanácsadási rendszer**
- **Ösztönző képzés-támogatási rendszer**

Az aktív állampolgárság megvalósításának képzés-tartalma

- **Megfelelő állampolgári ismeretek elsajátítása**
(„iskolai” oktatásból, napi média-tájékoztatásból)
- **Lehetőségek a demokratikus jogok**
„tényleges” gyakorlására
(cselekvési „tér”: részvétel a helyi (intézményi)
demokratikus közéletben)

A „tudás-társadalom” fejlettségének néhány tényezője

- **Tudás alapú gazdaság korszerűsége:**
iskolázottság szintje,
szakképzettség gazdaságnak való megfelelése
- **Tanuló társadalom kiterjedtsége:**
korosztályonkénti részvétel
- **Egész életen át tartó tanulás szervezettsége:**
formális, non-formális, informális
oktatási, képzési, művelődési rendszerek tudatos működtetése

Az egész életen át tartó tanulás társadalmi céljai

- **Általános műveltség és kulturáltság szélesítése**
(közismeretek, társadalmi ismeretek, kommunikációs készségek,
idegen nyelvi tudás, műszaki és számítástechnikai alapkészségek)
- **Szakmai tudás megszerzése**
és folyamatos fejlesztése
(első szakképzettség, továbbképzés, átképzés,
pálya(foglalkozás) - módosítás)
- **Munka világa ismereteinek / készségeinek**
elsajátítása és fejlesztése
(pályaorientáció, pályaválasztás, és pályakorrekció,
álláskeresés, munkahelymegtartás)

A felnőttképzés alapvető céljai

- **A „tudástársadalom” kialakulásának és funkcionálásának segítése**
- **Az egész életen át tartó tanulás kiterjesztése**

Az egész életen át tartó tanulás érdekrendszere

- **A társadalom érdeke**
(lehető leghatékonyabb műveltség és szakképzettség)
- **A gazdaság érdeke**
(piacképes szakképzettség a legkisebb ráfordítással)
- **Az egyén érdeke**
(legcélirányosabb karrier a legmagasabb jövedelem mellett)

FOLYAMATOS CÉL: A HÁROM ÉRDEK ÖSSZEHANGOLÁSA!

FEJLŐDÉS:

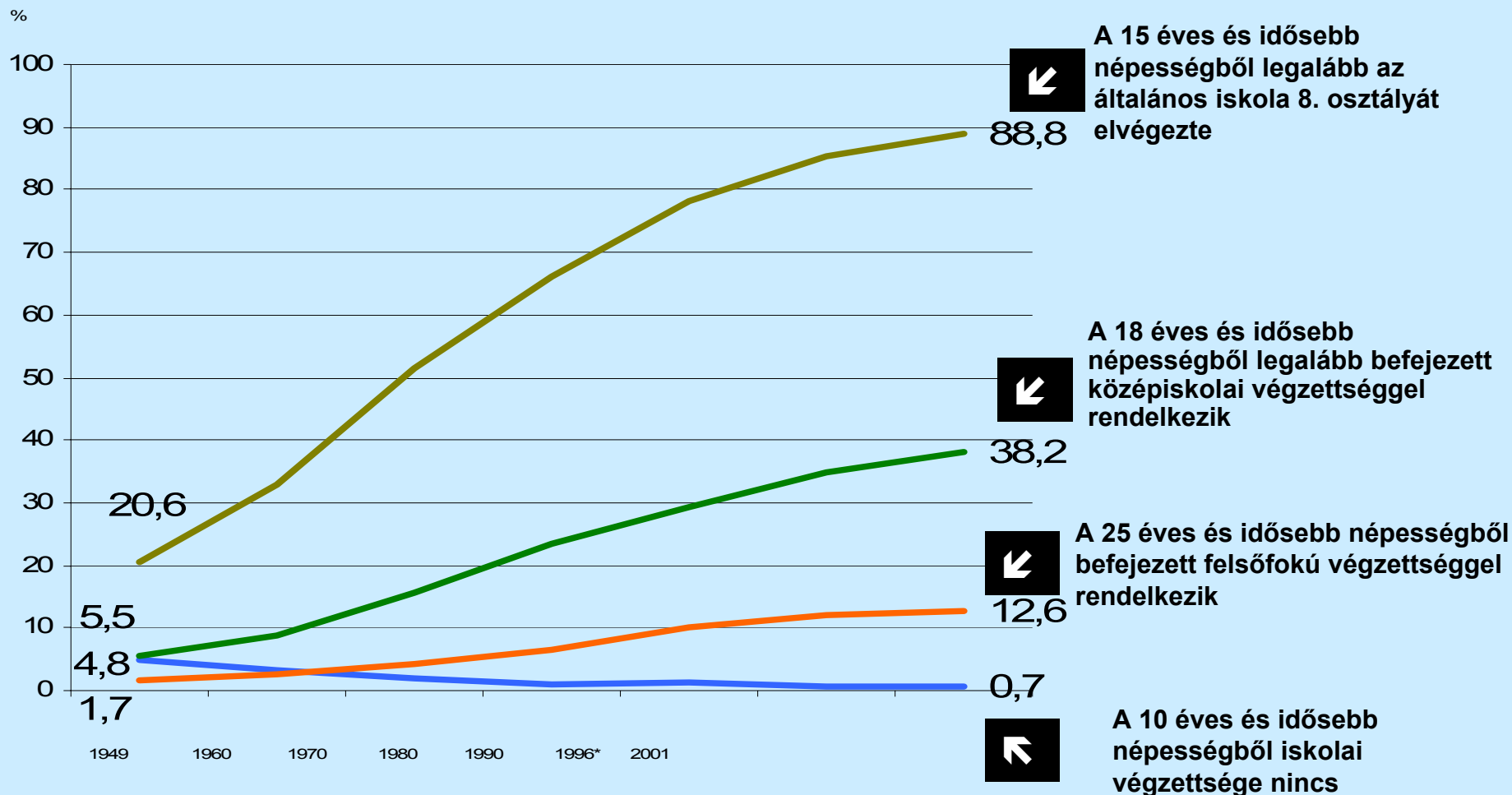
Eredmények – Problémák – Kihívások

A felnőttképzés társadalmi funkcióinak változása

- Hiányos iskolai végzettség / szakmai
képzettség pótlása – csökkenés → eredmény!
- Piacgazdaság által megkövetelt szakképesítés-,
és szakmaváltoztatások – növekedés → kihívás!
- Munkaadók által megkövetelt
folyamatos képzési funkció – erősödés → kihívás!

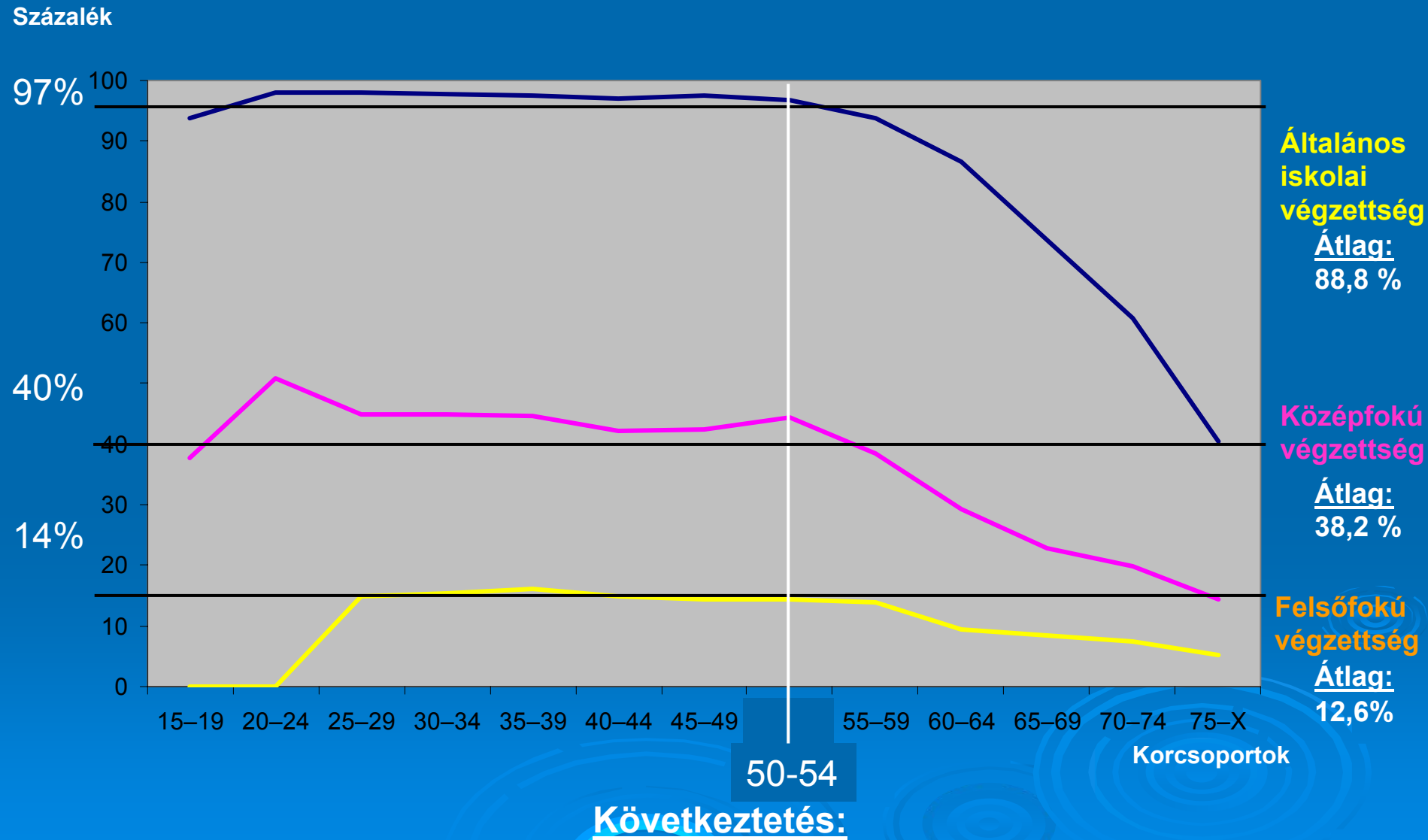
A népesség iskolázottságának alakulása 1949 és 2001 között

Forrás: Magyar Demográfiai Évkönyv 2002. KSH

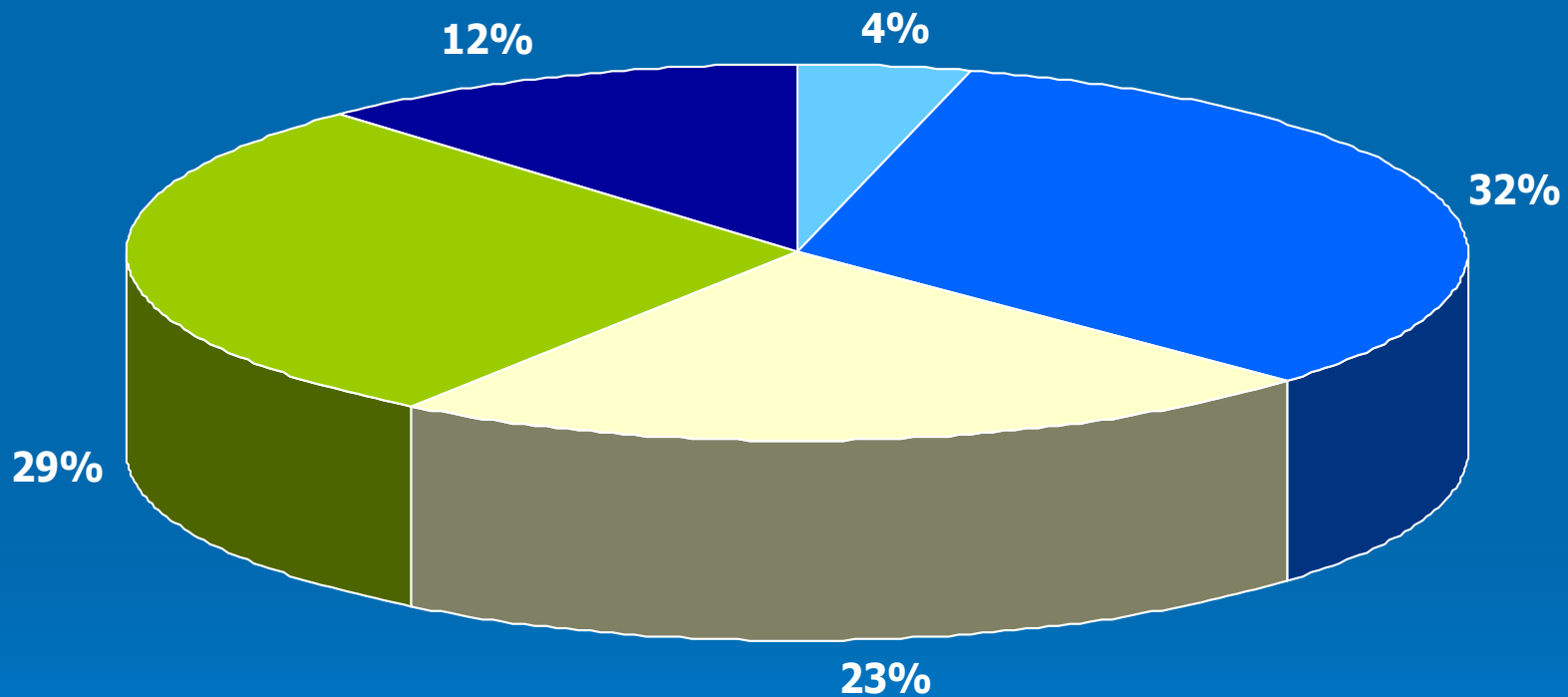

Különböző iskolai végzettségű népesség megoszlása korcsoportok szerint (2001)

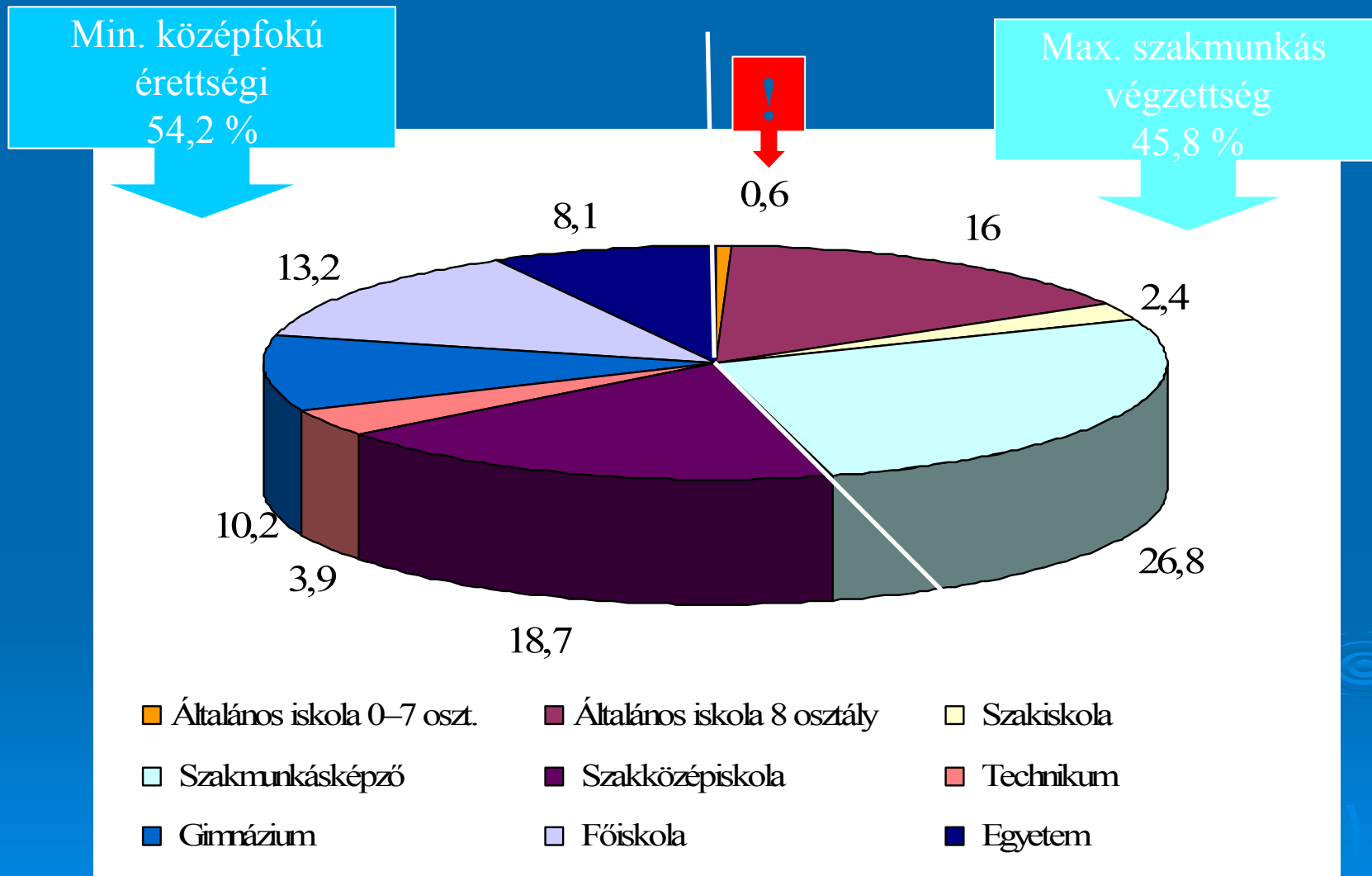
A népesség nagyobb arányú szakmai képzésének végzettségi akadálya nincs!

A gazdaságilag aktív (15-64 év közötti) népesség megoszlása iskolai végzettség szerint (2005)

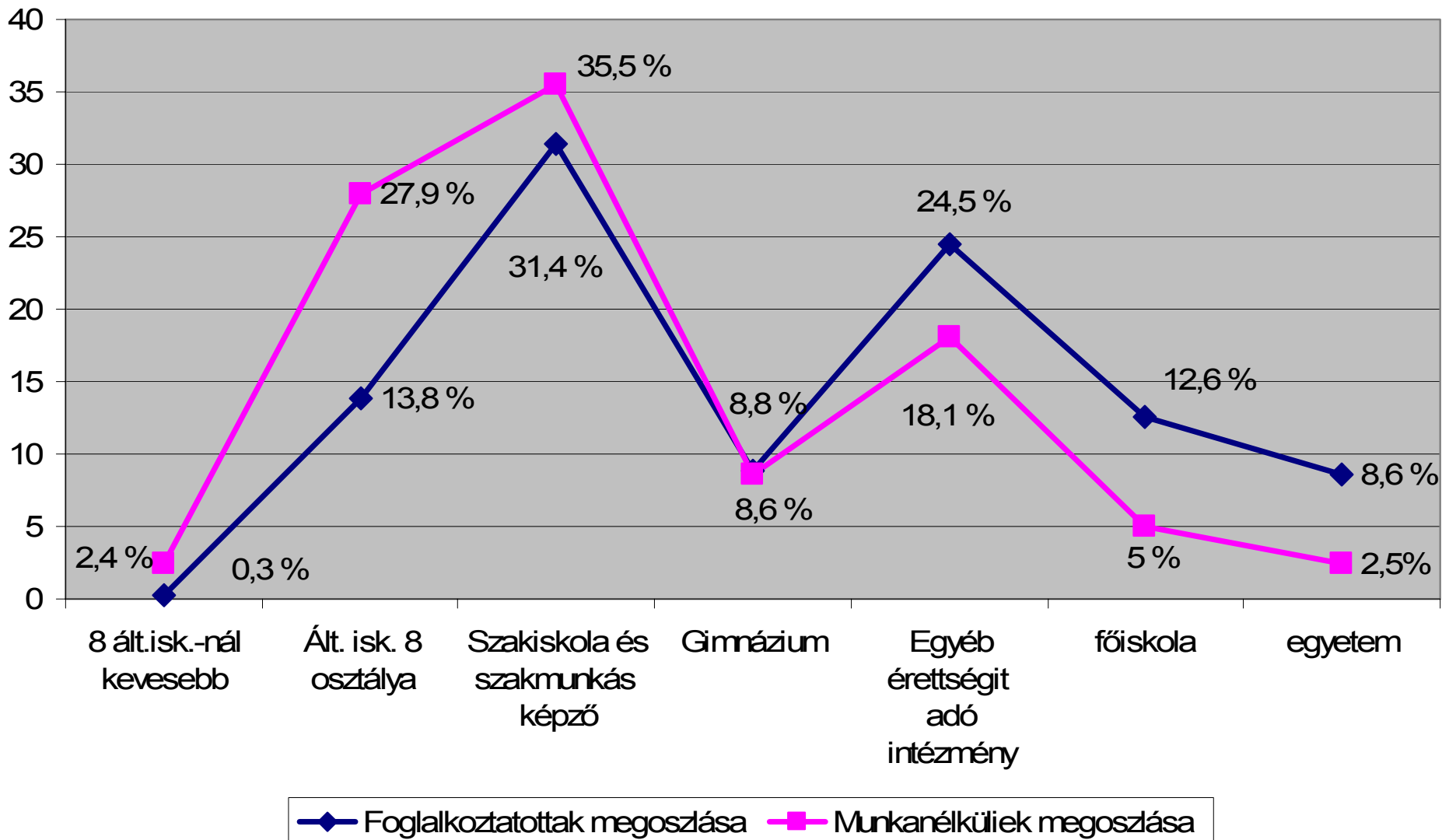
- 8 oszt.-nál kevesebbet végzett
- 8 osztályt végzett
- Szakmunkás végzettségű
- Középfokú végzettségű
- Felsőfokú végzettségű

A foglalkoztatottak megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint

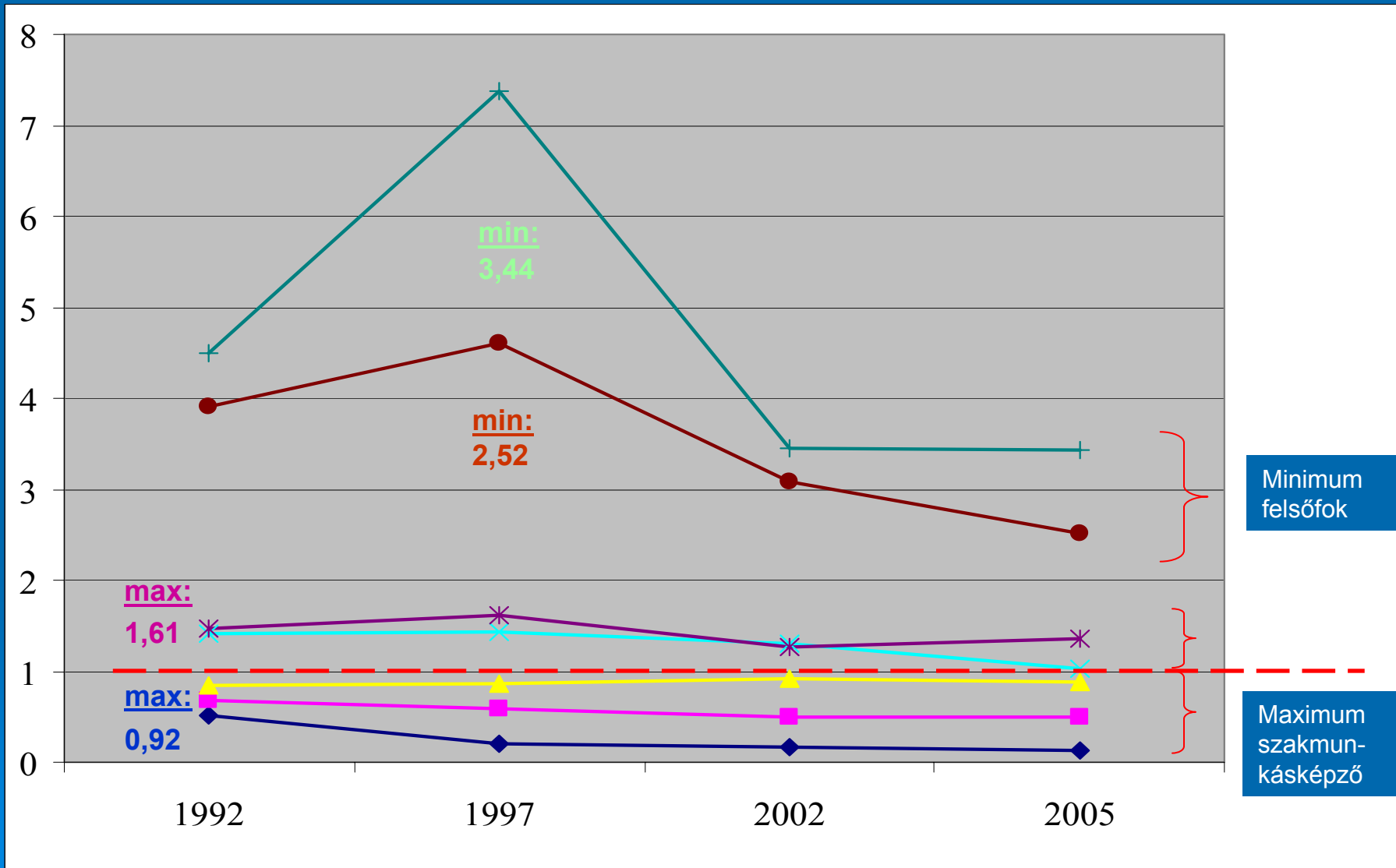

Következtetés: a min. k.fokú végzettségű népesség foglalkoztatottsága arányos !

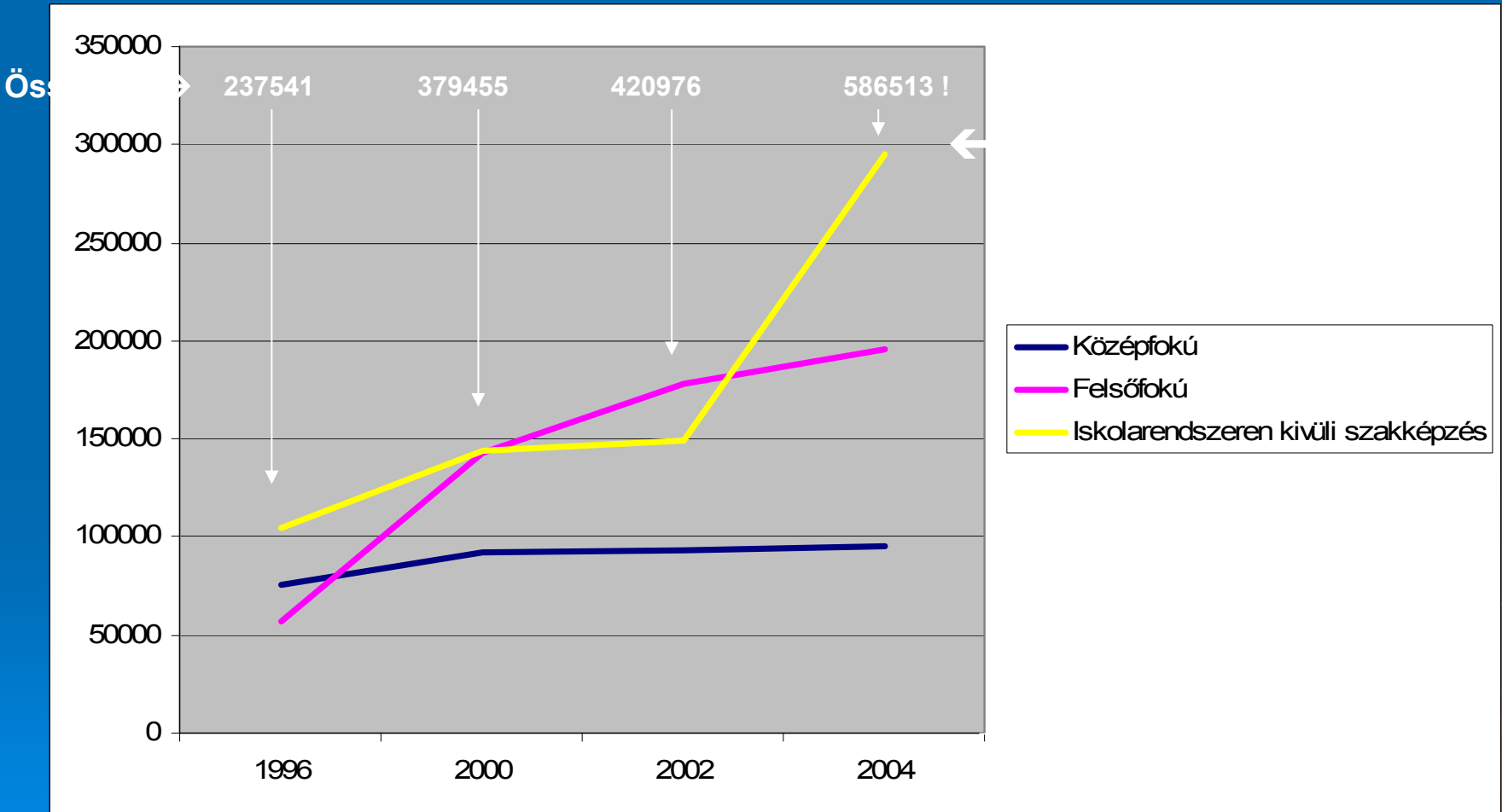
A foglalkoztatottak és a munkanélküliek megoszlása iskolai végzettség szerint (2005)

A "biztonsági index" alakulása 1992-2005 között

Az iskolai formális oktatásban és az iskolarendszeren kívüli nem formális képzésben résztvevő felnőttek számának alakulása (1996-2004)

A felnőttképzés komplex célrendszere és aktivitásai

- A gazdaság változó igényeinek megfelelő, *szakképzett munkaerő* képzése
- A munkaerő *alkalmazkodását segítő képességek és készségek* fejlesztése
(a munka világával kapcsolatos tulajdonságok és kulcsképessegek)
- A *hátrányos helyzetűek* társadalmi és munkaerő-piaci beilleszkedésének segítése
- Mindenki által hozzáférhető *oktatási–képzési infrastruktúra* biztosítása

A felnőttképzés jogi rendszere

- **Közoktatási törvény** (iskolai rendszerű felnőttképzés)
- **Szakképzési törvény** (felnőttképzésre is vonatkozóak)
- **Felsőoktatási törvény** (felnőttképzésre is vonatkozóak)
- **Felnőttképzési törvény** („program” és „szerződés”)
- **Foglalkoztatási törvény** (támogatások, intézm.rsz.)
- **Szakképzési h.jár.-ról sz.tv.** (saját munkav.-k képz.)
- **Akkreditációs kormány- és miniszteri rendeletek**
- **Államháztartási törvény** (pü. tervezés és elszámolás)

Minőiségbiztosítás – fogyasztóvédelem I.

Felnőttképzési törvény:

- 17.§ (1) A képzési programnak igazodnia kell a képzésben résztvevő felnőttek eltérő előképzettségéhez és képességeihez
- 17.§ (2) A képzésre jelentkező felnőtt kérheti tudásszintjének előzetes felmérését, amelyet a felnőttképzést folytató intézmény köteles értékelni és figyelembe venni.

Minősegbiztosítás – fogyasztóvédelem II.

Felnőttképzési törvény:

- 20.§ (1) A felnőttképzést folytató intézmény és a képzésben részt vevő felnőtt felnőttképzési szerződést köt
- 20.§ (2) A felnőttképzési szerződés tartalmazza:
  - a) a képzéssel megszerezhető képzettséget vagy kompetenciát,
  - b) a résztvevő teljesítménye ellenőrzésének, értékelésének módját.

A felnőttképzés intézményrendszere I.

Ötpólusú, bővülő intézményrendszer !

- „iskolai” felnőttképzési intézmények
- felsőoktatási intézmények
- regionális képző központok hálózata
- felnőttképzési gazdasági társaságok
- felnőttképzést folytató civil szervezetek

Összesen

- több, mint 5000 nyilvántartott intézmény !
- több, mint 1300 akkreditált intézmény !

A felnőttképzés intézményrendszere II.

- a megfelelő „lefedettség”, a fizikai hozzáférés biztosítása
- hálózati együttműködés (szinergia) biztosítása
  - regionális képző központok hálózata
  - integrált felsőoktatási intézmények
  - „bázisközpont”-hálózat
  - térségi integrált szakképző központok (TISzK)
- minőségi követelmények teljesítése
(akkreditáció megszerzése)

Minőségbiztosítás fejlesztése – folyamatos feladat!

Társadalmi funkció változás

- A hiányos iskolai végzettséget pótló funkciók csökkenése
- A piacgazdaság által megkövetelt folyamatos képzési funkció erősödése

Program-rendszerek fejlesztése (foglalkoztatási célnak megfelelően)

Az új szakképesítési rendszer

- **Szélesebb szakma-választékot kínál**
- **Jobb pályakorrekciós lehetőséget nyújt (elágazások)**
- **Szakmai továbbképzésre ösztönöz (ráépülés)**
- **Gazdaságosabb tanulást biztosít (modularitás)**
- **Hasznosíthatóbb végzettséget nyújt (kompetencia-elv)**
- **Támogatja az alacsonyabb iskolai végzettséggel nem rendelkező tanulókat a szakképesítés megszerzésében**

Felnőttképzési szolgáltatások

- Képzési szükségletek felmérése és
képzési tanácsadás
- Előzetes tudásszint felmérés (PLA)
- Pályaorientációs és -korrekciós tanácsadás
- Álláskeresési technikák oktatása és
elhelyezkedési tanácsadás

A pályaeorientációs tevékenység fő területei

Oktatás-képzés

- általános és középiskolai oktatás (tanterv szerint)
- munkaerőpiaci képzés (program szerint)

Tanácsadás

- pályaválasztási TA
- továbbtanulási TA
- elhelyezkedési TA

Egyéb szolgáltatás

- álláskeresői tréning
- állásbörze

Szolgáltatási funkció változása

- nő az igény a **non-formális** képzések iránt
- **informális** csatornák fejlesztése,
erősödik a **média** szerepe
- erősödik a **fogyasztóvédelem**,
a képzések minőségbiztosításában

Mely rétegek képzési igényeire szükséges koncentrálni?

A képzés szempontjából hátrányos rétegekre,
többek között

- **alacsony iskolai végzettségűek**
(általános iskolát nem végeztek)
- **gyenge tanulási képességűek**
- **szakképzetlenek**
- **fogyatékkal élők**
- **Gyes-ről, Gyed-ről visszatérők**
- **50 év feletti**
- **hajléktalanok**
- **roma származásúak**

A képzések komplex finanszírozási-támogatási rendszere

I. Állami források

- Költségvetés – normatív támogatás
- Munkaerőpiaci Alap - Szakképzési Alap

II. Munkaadói források

- Szakképzési hozzájárulás
- Saját forrás

III. Pályázati források (hazai és uniós)

- Központi és decentralizált célprogramok

IV. Egyéni forrás

- Tanuló felnőtt saját hozzájárulása

Támogatások prioritásai

- **Általános képzések és programok**
(felzárkóztató, pályaorientációs, elhelyezkedést segítő, rehabilitáló, munkaerőpiacra beillesztő-, visszavezető)
- **Szakmai képzések**
(állam által elismert/nem elismert szakképesítést nyújtó szakképesítést nem nyújtó/betanító, stb.)
- **Eszköz-, és infrastruktúra fejlesztése**
- **Minőségfejlesztés** (akkreditációra történő felkészülést támogató)
- **Felnőttképzést népszerűsítő(média) programok**

Összegzés

1. *a felnőttképzési rendszer hiányzó alapiskolai vagy első szakképesítés megszerzését biztosító ún. pótló funkció szerepe jelentősen csökkent;*
2. *erősödött ugyanakkor az egész életen át tartó tanulást intenzíven biztosító funkció;*
3. *a népesség nagyobb arányú szakmai képzésének iskolai végzettségi akadályá ma már nincs;*
4. *a „biztonságos” foglalkoztatáshoz a gazdaságilag aktív(15-64 év) életkor folyamán minimum középfokú végzettség szükséges;*
5. *a jövőben várhatóan tovább szélesedik a rendszer folyamatos képzést biztosító funkciója: ez a képzési létszám növekedésében, és az igények differenciálódásában fog megjelenni.*

Milyen kihívásokat szükséges folyamatosan „kezelni” ?

- A célcsoportok szerint differenciált igényeket párhuzamosan, ugyanakkor szinergikus módon kell kielégíteni
- A differenciált és személyre szóló igények kielégítéséhez **nagy számú, variábilis program és tananyag** szükséges
- A fejlesztési igényeket súlyozni kell, ugyanakkor **egyetlen terület fejlesztése sem állhat meg**
- A fejlesztések **eredményességét** rövid időn belül **kísérleti programokon, illetve képzéseken keresztül igazolni** kell
- Az eredményes fejlesztéshez **a szakemberek közötti széleskörű és folyamatos együttműködés** szükséges
- A fejlesztési **eredményeket széleskörűen és folyamatosan** szükséges **terjeszteni**

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Elérhetőségek:

www.nive.hu

www.szakma.hu

zachar.laszlo@nive.hu

